

El cataclisme del sistema financer mundial és el senyal que calen noves regles de joc per al món globalitzat. Els equilibris de forces han canviat i les potències emergents demanen pas als Estats Units. La cimera del G20 dels dies 14 i 15 de novembre a Washington hauria de ser alguna cosa més que una trobada entre polítics per a mirar de parar el cop. Els experts asseguren que hi ha el perill d'obrir una etapa de gran inestabilitat si els Estats Units no reparteixen els papers amb els nous actors.

La victòria del candidat demòcrata a la presidència dels Estats Units molt probablement portarà un canvi en les relacions en matèria de política internacional. En el pla econòmic, però, la regla de tres no és tan evident. Els Estats Units continuen essent la primera potència mundial i tenen sota control les principals institucions financeres del món. Però els països emergents, especialment la Xina, fa anys que s'obren pas i sembla evident que el segle XXI ja no serà nord-americà. Si abans de la Primera Guerra Mundial el lideratge econòmic era britànic, i després del període d'entreguerres l'ordre mundial va capgirar-se a favor dels Estats Units, ara, gairebé set decennis més tard, la globalització posa de manifest que les actuals regles de joc s'han esgotat i que cal un tomb en l'estructura del tauler de joc econòmic.

Els màxims líders polítics són conscients que alguna cosa grinyola en el sistema actual. El cataclisme del sistema financer mundial es coïa molt abans de l'agost del 2007, quan als Estats Units va esclatar la crisi dels actius tòxics, les hipoteques d'alt risc, que van escampar el virus a gegants bancaris i parquets borsaris de tot el món. La imprudència de les entitats financeres nord-americanes va ser només una espurna que va incendiar-ho tot, però els mecanismes de regulació del sistema financer ja eren obsolets abans.

La cimera del G20 dels dies 14 i 15 de novembre és presentada com una oportunitat per a fer un món millor i més just, gràcies a un còctel de mesures que haurien de reformular els principis que fins ara han sostingut el capitalisme.

El president francès –i president de torn de la UE–, Nicolas Sarkozy, im-

Càsting a Washington per a interpretar el nou ordre mundial

pulsava sobtadament el debat el setembre passat, quan assegurava que l'actual crisi financera "no és la crisi del capitalisme, sinó d'un sistema que l'ha traït". Sarkozy feia aleshores una crida a "refundar el sistema capitalista" sobre les bases de l'ètica de l'esforç i del treball. Aquesta refundació s'hauria de recolzar en la creació de mecanismes potents de supervisió del sector financer, que evitessin abusos.

Sarkozy, que s'ha erigit en el pare espiritual d'aquesta iniciativa de refundació, va convèncer els 27 estats membres de la UE que calia pressionar per atènyer una regulació dels fons d'alt risc i els paradisos financers, a fi de prevenir l'aparició de noves bombolles especulatives que desfermessin una nova crisi. És a dir, que l'objectiu ha de ser que cap institució financera no pugui escapar-se de la regulació i la vigilància dels organismes internacionals.

El president francès ha trobat aquí el suport entusiasta del primer ministre britànic, Gordon Brown, que ha renascut de les pròpies cendres. La seva gestió en la crisi financera, especialment amb les actuacions de rescat de la banca, li han donat un baló d'oxigen potentíssim que l'ha tornat a situar en òrbita, ara que molts ja el donaven per mort políticament.

Més paraules que no fets. Però la trobada del cap de setmana vinent, a Washington, serà només una presa de contacte per a estudiar les causes que han menat a la crisi financera actual i per a analitzar els primers efectes de les mesures que han pres els governs per frenar la caiguda dels mercats. Més endavant, es crearan grups de treball que estudiaran les reformes institucionals i reguladores que necessitin els mercats financers. Aquesta serà la feina que suscitarà més desacords i enfrontaments entre els seus integrants, si bé l'elecció de Barack Obama pot aplanar les negociacions pel que fa a un control més estricte del Fons Monetari Internacional, per al qual el president en funcions que assistirà a la cimera, George Bush, va crear una carcassa protectora.

Sigui com sigui, les expectatives posades en aquesta cimera no són gaire optimistes. D'entrada, serà comandada per un polític que el gener del 2009 plegarà i que, a més, lidera un partit que acaba de perdre el govern més important del món. I, d'una altra banda, la gran majoria dels actors que prendran part en aquesta cimera creuen que el capitalisme pot estar tocat, però no enfonsat, i que n'hi haurà prou amb una regulació dels mercats financers per a corregir el decalatge entre la normativa i el desenvolupament més avançat d'aquests mercats.

Tots els dirigents apel·laran a la conferència de Bretton Woods del 1944, en què 44 nacions van definir la política monetària i comercial per a l'endemà de la Segona Guerra Mundial. Aleshores es va passar d'un sistema de patró or. en què totes les divises prenién per

referència aquest metall, a un altre de patró dòlar. Tot va funcionar, fins que els Estats Units van començar a tenir dèficits per compte corrent i el creixement de les reserves de dòlars no pogué ser sostingut per l'or. El 1973, els EUA van devaluar la moneda, es va trencar la confiança i es va desfermar una crisi.

Però a Bretton Woods no es va fundar el capitalisme ni se'n van discutir els principis; senzillament, es va establir un sistema de tipus de canvi fixos però ajustables i es va crear el Fons Monetari Internacional. Al segle XXI, amb potències econòmiques emergents de dimensions gegantines, la figura de l'FMI i del Banc Mundial hauria de canviar, perquè, de fet, la influència que tenen en les economies dels països rics ha perdut molt de pes. Serien més útils si s'ocupessin de vigilar els riscos a escala mundial, assumissin funcions de supervisió dels mecanismes financers i garantissin veritablement l'equilibri econòmic en la nova era.

Canvi de regles de joc. A parer de Joan Tugores, catedràtic d'economia de la Universitat de Barcelona, "arribat el punt en què les finances globals es troben en situació límit, cal dirigir els esforços perquè les normes tècniques de prudència nacional es respectin globalment, perquè fins ara la globalització ha permès que molts esquivessin aquestes normes".

Tugores adverteix que l'economia mundial es troba en una dualitat en què hi haurà un xoc entre dues grans bosses: "La bossa del forat de les entitats financeres i la bossa de les immenses reserves acumulades per les economies emergents. Totes dues estan condemnades a trobar-se, i cal que les economies emergents tinguin una traducció en pes polític i de capacitat de decisió, per tal que es reconegui que el món ha esdevingut multipolar. En aquest sentit, apunta, "ni el Fons Monetari Internacional ni l'ONU no són institucions globals adequades a la nova realitat de la globalització".

De fet, la primera trobada entre tots dos pols, fonamentalment els Estats Units i la Xina, ja s'ha acomplert, des del moment en què els nord-americans supliquen als xinesos que revenguin les seves reserves en dòlars, sense que encara no se sàpi-

El president francès, Nicolas Sarkozy, acompanyat del president de la CE, José Manuel Durão Barroso, es va reunir el dia 17 d'octubre prop passat amb Bush a Camp David, d'on va sortir el compromís de fer una cimera del G20.

guen les contrapartides que exigiran els propietaris dels fons sobirans, que ara tenen la clau de volta per a deixar respirar les grans economies occidentals.

La Xina, carta determinant. En aquest nou encaix de forces, el paper que es permeti d'assumir al gegant asiàtic serà clau per a l'estabilitat econòmica mundial dels decennis vinents. El president de la Xina, Hu Jintao, confirmà dimarts passat que assistiria a la cimera de Washington, i anuncià que exigiria a tots els països grans esforços per a alleugerir l'impacte de la crisi financera, especialment per a les economies més vulnerables. El president xinès també haurà de respondre a la petició que ha fet el primer ministre britànic a tots els països que tenen reserves substancials de diners perquè contribueixin de manera més generosa

A Washington s'hauran de posar les bases d'un nou sistema de regulació financera

al Fons Monetari Internacional. Si el paper de la Xina serà vital en aquesta primera cimera, també ho serà el dels Estats Units.

Encara que sigui Bush qui representi el país en un primer moment, a les reunions següents ja serà Barack Obama, que tindrà una doble feina. Primer haurà de cercar la confiança interna dels ciutadans del seu país per a superar la crisi i, després, serà el màxim interlocutor d'occident amb les economies emergents per a negociar el repartiment de papers en el nou ordre mundial. Les economies emergents exigiran el pes que es correspon al seu creixement del PIB nacional i del PIB mundial, i això farà palès que la balança comença a decantar-se cap a una altra banda. Aquí Obama haurà de tenir prou habilitat per a calmar les seves feres –la més ferotge de totes, l'FMI– i, a la vegada, no fer empipar les economies emergents. Aquest equilibri, que també hauran de mantenir les potències europees,

Gordon Brown veu en la cimera del G20 una gran oportunitat per a revifar la seva carrera.

La mala experiència de Versalles

El tractat de Versalles (França), signat el 28 de juny del 1919, va posar pau entre els aliats i Alemanya i, oficialment, va posar fi a la Primera Guerra Mundial. Però a la pràctica va tancar en fals la guerra i les tensions pel domini del món des de final del segle XIX. Versalles va obligar Alemanya a acceptar la plena responsabilitat per l'esclat del conflicte bèl·lic i a pagar les reparacions de guerra als aliats. Els problemes econòmics ocasionats a la República de Weimar per aquests pagaments, juntament amb el ressentiment per la imposició, van conduir la societat alemanya al col·lapse, amb una agitació nacionalista que va preparar el terreny a l'ascens d'Adolf Hitler i a l'esclat de la Segona Guerra Mundial. El tractat, doncs, va aportar inestabilitat als decennis següents, i només vint anys després Europa visqué la Segona Guerra Mundial.

D'una altra banda, el gran endeutament dels països europeus per a refer-se de la devastació de la Primera Guerra Mundial va afavorir l'ascens dels Estats Units i el Japó a l'economia mundial. Fou l'inici de la pèrdua de preponderància d'Europa al món, que fins avui ha quedat a les mans dels Estats Units. Precisament, l'èxit de la cimera del 15 de novembre i de les que vindran dependrà de si s'hi assoleix un bon encaix entre els interessos dels Estats Units, els d'Europa i els de les noves potències emergents, especialment la Xina. D'aquest encaix, en dependrà que el sistema financer mundial es mantingui dret.

EFE

La crisi financera ha posat en qüestió la validesa de les normes que regulen els mercats financers, mentre les economies emergents prenen força.

determinarà el grau d'estabilitat o de convulsió del sistema financer mundial les dècades vinents. Allò que ja sembla clar és que el torn dels Estats Units com a primera potència econòmica ha passat, i ara és el de les grans economies emergents.

L'ombra que pot enfosquir la cimera. A la cimera de Washington es recordarà el paper vertebrador de l'economia mundial que va tenir el tractat de Bretton Woods, però també hi planarà una ombra que pocs volen veure, la del tractat de Versalles. Signat el 1919, va tancar en fals el conflicte de la Primera Guerra Mundial, cosa que tingué uns efectes polítics i econòmics nefastos tant per a Alemanya com per al bàndol aliat. El nou escenari va desfermar una onada de feixisme a Europa les conseqüències de la qual són ben conegudes. Per això hi ha el temor que un mal acord acabi en inestabilitat mundial: "El dubte que es presenta ara

és si aquesta conferència serà un nou pacte de Versalles en termes de fracàs, o bé un nou Bretton Woods en termes d'èxit", apunta el catedràtic de la UB Joan Tugores. Com explica aquest acadèmic, "Versalles va dur propostes proteccionistes que van fer un món més tancat, i els països van donar respostes defensives i demagògiques a les pessimistes bases econòmiques del tractat. Hi va haver un gran retrocés en benestar i renda a Europa".

Més lletra morta? "I ara, si no es posen bé les bases, correm el perill d'inestabilitat i que ens trobem amb característiques similars al període d'entreguerres", adverteix Tugores. Per contra, defensa que les regles de Bretton Woods eren més modestes però més realistes, que van permetre un respir important a l'economia internacional.

Si bé alguns polítics més entusiastes, com ara Nicolas Sarkozy, esperen que la cimera de Washington doni un toc de

vareta màgica al sistema financer mundial i el faci més just i més segur, el parer general és que aquesta gran trobada corre el risc d'acabar com moltes cimeres mundials monogràfiques, és a dir, amb una simple declaració d'intencions inconcreta i matisada. Qui no recorda les declaracions de cimeres contra la fam, per aturar el canvi climàtic o per qualsevol altra causa, que acaben sense cap projecte concret?

Sobre el paper, però, hi ha uns objectius marcats. En el termini màxim d'un any s'haurien d'haver tancat les negociacions i haver-se marcat les noves regles per als mercats internacionals. I aquí és on Europa, especialment França, el Regne Unit i Alemanya, aspiren a fer un paper rellevant i a apuntar-se un punt. Això, sempre que la pugna interna pel protagonisme entre tots tres no esgueri la unitat d'acció europea.

Gemma Aguilera